

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott

Tredje vice talmannen anmälde att *Fredrik Malm* (L) valts till förste vice ordförande i utbildningsutskottet från och med den 16 september.

§ 2 Avsägelser

Tredje vice talmannen meddelade
att *Linda Modig* (C) av sagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet,
att *Johan Hedin* (C) av sagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet,
att *Per Schöldberg* (C) av sagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet samt
att *Alireza Akhondi* (C) av sagt sig uppdragen som suppleant i skatteutskottet, i civilutskottet och i arbetsmarknadsutskottet.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade
att Centerpartiets partigrupp anmält *Per Schöldberg* som ledamot i konstitutionsutskottet, *Alireza Akhondi* som ledamot i arbetsmarknadsutskottet, *Linda Modig* som suppleant i konstitutionsutskottet, *Malin Björk* som suppleant i konstitutionsutskottet, i justitieutskottet och i EU-nämnden, *Anne-Li Sjölund* som suppleant i kulturutskottet och i trafikutskottet och *Martin Ådahl* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet samt
att Miljöpartiets partigrupp anmält *Axel Hallberg* som suppleant i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet och i trafikutskottet under *Emma Bergingers* ledighet, *Margareta Fransson* som suppleant i skatteutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet och i arbetsmarknadsutskottet under *Rebecka Le Moines* ledighet samt *Amanda Palmstierna* som suppleant i utrikesutskottet.

ledamot i konstitutionsutskottet

Per Schöldberg (C)

ledamot i arbetsmarknadsutskottet

Alireza Akhondi (C)

suppleanter i konstitutionsutskottet

Malin Björk (C)

Linda Modig (C)

suppleant i justitieutskottet

Malin Björk (C)

suppleant i utrikesutskottet

Amanda Palmstierna (MP)

suppleant i kulturutskottet

Anne-Li Sjölund (C)

suppleant i trafikutskottet

Anne-Li Sjölund (C)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Martin Ådahl (C)

suppleant i EU-nämnden

Malin Björk (C)

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 20 september 2021–13 februari 2022* till

suppleant i skatteutskottet

Axel Hallberg (MP)

suppleant i justitieutskottet

Axel Hallberg (MP)

suppleant i civilutskottet

Axel Hallberg (MP)

suppleant i trafikutskottet

Axel Hallberg (MP)

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 19 september 2021–19 mars 2022* till

suppleant i skatteutskottet

Margareta Fransson (MP)

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM1 Förordning om statistik över jordbruksföretag
COM(2021) 477 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 5 Svar på interpellation 2020/21:885 om simundervisningen i skolan

Svar på
interpellationer

Anf. 1 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har frågat mig om jag avser att ge Skolinspektionen i uppdrag att särskilt granska hur skolornas simundervisning fungerar och om jag avser att ge Skolverket i uppdrag att kartlägga hur många barn som inte kan simma och vid behov ta fram riktlinjer för hur simundervisning kan ske på ett säkert sätt.

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Att rusta alla barn med viktiga färdigheter inför livet är en bärande del i den svenska modellen.

Att kunna simma är livsavgörande. Därför ställs det i kursplanen i ämnet idrott och hälsa för grundskolan mycket specifika krav på att elever ska kunna simma för att nå kunskapskraven och få ett godkänt betyg. Huvudmannen ansvarar för att eleverna får den utbildning de har rätt till. Skolan ansvarar för att eleverna ges extra anpassningar eller, om en utredning visar det, särskilt stöd om det befaras att en elev inte kommer att nå kunskapskraven. Skolan ansvarar också för att simundervisning i skolans regi genomförs på ett säkert sätt.

Av Skolverkets preliminära betygsstatistik för läsåret 2020/21 framgår att andelen elever som i årskurs 6 uppnår minst betyget E i idrott och hälsa är 92 procent, vilket är samma andel som Skolverkets officiella betygsstatistik visar för läsåret 2019/20. Motsvarande andel för årskurs 9 uppgår till 92,5 procent för läsåret 2020/21 och 92,2 procent för läsåret 2019/20.

I en uppföljning av Skolverket framgår att den främsta orsaken till att elever inte når kunskapskravet för simning är att eleverna ges för få simundervisningstillfällen. Det handlar bland annat om organisatoriska svårigheter som att få tider i simhallen eller att anordna simundervisning inom det ordinarie schemat. För att bland annat öka andelen som når kraven i

ämnet idrott och hälsa har regeringen beslutat att utöka den garanterade undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa med 100 timmar från och med den 1 juli 2019.

Jag kan konstatera att en mycket stor andel av eleverna i årskurs 6 och årskurs 9 i grundskolan kan simma. Det finns dock en grupp elever som fortsatt inte uppnår godkänt betyg. Av Skolinspektionens instruktion framgår att myndigheten har möjlighet att efter en behovsanalys genomföra en kvalitetsgranskning.

För att öka andelen elever som når simkunnighet satsade regeringen 300 miljoner kronor under 2018 på en avgiftsfri simskola för elever i förskoleklass. Regeringens satsning på fortsatt avgiftsfri simskola avvisades dock när riksdagen beslutade i linje med det förslag för budgeten 2019 som lades fram av Moderaterna och Kristdemokraterna.

För att skapa fler simundervisningstillfällen har regeringen infört ett stöd till huvudmän för att anordna simskola för elever i årskurs 6–9 under skollov.

Anf. 2 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Att kunna simma är nödvändigt i Sverige. Med alla våra vatten, sjöar, hav och varma somrar är simning inte bara viktigt av säkerhetsskäl utan även av sociala skäl.

I år har statistiken varit mörk när det gäller drunkningsolyckor. Bara i juli drunknade 26 personer, vilket var 15 personer fler än samma tid förra året. Hitintills i år har över 80 personer drunknat, vilket tyder på att även totalen i år kommer att bli väldigt tråkig.

I tidningen Läraren, som också finns på lararen.se, gjorde Lenita Jällhage i våras ett antal artiklar om simundervisningen i skolan. Det är nämligen så att ingen vet hur många av våra barn som i dag kan simma. Senast Skolverket gjorde en sådan undersökning var 2014, och då kunde 95 procent av våra barn simma. Precis som skolministern Anna Ekström säger ingår simkunskap i idrottsämnet. Till exempel ska man i årskurs 6 kunna simma 200 meter varav 50 meter på rygg. Men sedan 2014 har skolan förändrats, och ingen vet hur många som nu kan simma.

En lärare i Malmö vittnade om att av hans 44 elever i årskurs 6 kunde 35 inte simma under vårterminen. Alltså kunde 9 av 44 simma. Det är otroligt oroande – säkerhetsmässigt, som sagt var, men också socialt. Att inte kunna simma som tonåring i Sverige när vi har soliga, fina dagar kan vara förödande.

Jag frågade därför skolminister Anna Ekström om Skolverket kan göra en ny kartläggning, en ny enkät, rörande hur många barn i Sverige som faktiskt kan simma eftersom den senaste kartläggningen gjordes 2014. Jag frågade också om Skolinspektionen skulle kunna granska hur simundervisningen i skolan fungerar så att vi vet vad problemet är. Är det logistiken, är det pengar eller finns det andra anledningar till att simkunnigheten verkar sjunka i Sverige?

Anf. 3 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Kristina Axén Olin, för den väldigt fina exposén! Kristina Axén Olin visade klart och tydligt varför vi i Sverige har gjort en ovanlig sak. Vi har skrivit in i kunskapskraven för idrott och hälsa att elever ska kunna simma ett visst antal meter. Det är en sorts detaljreglering

som vi inte ser i andra ämnen och som vi inte ser för andra kunskapsområden.

Skälet till att vi så klart och tydligt har markerat, lite i strid med hur vi brukar skriva kursplaner och läroplaner i Sverige, att man ska kunna simma ett visst antal meter på mage och ett visst antal meter på rygg är förstås att det kan vara livsavgörande. Skälet är också att vi har ett aktivt friluftsliv med en allemansrätt i Sverige, och vi vill ge möjlighet för alla att vara ute och röra på sig och leka, simma och bada utan fara.

Vi vet också att det kan finnas situationer där det är helt nödvändigt att vara simkunnig. Att kunna rädda andra ingår också i det som det undervisas om i vår svenska skola, fru talman.

Tack vare de undersökningar som redan har gjorts vet vi var problemen finns. De finns ofta i det organisatoriska. Av de många kontakter som jag har haft med skolor under pandemin har jag också förstått att det har varit extra svårt med tanke på tillgången till hallar och att öppettiderna i hallarna har varit starkt begränsade.

Det är ett av många skäl till att regeringen inte gav upp om de kloka förslag som vi lade fram 2018 om en avgiftsfri simskola för elever i förskoleklass. Trots att Kristina Axén Olin och hennes partivänner röstade ned det kloka förslaget har regeringen kommit igen. Jag kan till exempel nämna vårändringsbudgeten för 2021 där vi satsade 200 miljoner kronor på avgiftsfria och smittsäkra lovaktiviteter, som mycket väl kan användas till just simundervisning och lek i vatten.

Den här interpellationen visar på ett ganska tydligt sätt det som jag tycker är lite tråkigt med Moderaternas skolpolitik. I stället för att lägga pengarna på det som kan hjälpa skolorna att se till att barnen får det stöd de behöver lägger Moderaterna pengar på att inspektera. Inspektionspengar kan vara väldigt bra. Men, fru talman, om barn och elever ska få chansen att lära sig simma måste vi ha goda resurser i skolan och god tillgång till hallar. Det når vi inte genom mer inspektioner.

Anf. 4 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Det är intressant att skolminister Anna Ekström fortfarande inte svarar på mina frågor om Skolverket kan få ett uppdrag att göra en ny kartläggning, eftersom det var sju år sedan det gjordes, och om Skolinspektionen kan granska simundervisningen och hur den fungerar så att vi kan få svar på vad som händer.

Jag är övertygad om att även skolminister Anna Ekström har kontakt med många lärare och rektorer runt om i Sverige och säkerligen, precis som jag, vet att det finns problem med simkunnigheten. Enligt min erfarenhet och alla mina samtal är det egentligen inte pengar det handlar om. Men om det skulle vara det ekonomiska det handlar om skulle självklart även vi moderater kunna diskutera en sådan fråga. Men när rektorer och lärare beskriver problemet för mig är det bland annat, precis som Anna Ekström säger, logistiken. Man hinner inte gå i väg med klasser under den korta idrottstimmen utan måste göra schemaändringar, ta från andra lektioner och byta tider för att hinna gå till en simhall och genomföra simundervisningen.

Men det finns också andra saker som skaver i frågan. Jag är övertygad om att också skolminister Anna Ekström vet om det. Vi har en stor grupp flyktingbarn som 2015–2016 kom från länder där man inte alls har vatten,

Prot. 2021/22:5
17 september

Svar på
interpellationer

sjöar och hav på det sätt som vi har, och de har inte föräldrar som kan simma. Det finns nu en uppfattning om att det finns lärare som ser mellan fingrarna med att barn inte lär sig simma i Sverige. Det kan finnas kulturella skäl till att man inte har badvana, men det kan också finnas religiösa skäl till att flickor inte får visa sig i baddräkt. Det kan vara så att skolor inte maktar med den problematiken.

Fru talman! Jag tycker att det här är otroligt viktigt. Alla barn i Sverige ska ha samma möjligheter. Simning är som sagt viktigt ur social synvinkel, men det finns också en säkerhetsaspekt. Det är otroligt viktigt att simning, som alla partier har varit överens om, ingår i idrottsämnet och att alla barn i årskurs 6 ska kunna simma.

Därför är det viktigt att vi tar reda på hur det verkligen ser ut. Har det börjat bli utbrett att många barn i Sverige inte kan simma? Om Skolverket inte gör en ny kartläggning kan vi bara spekulera och höra från enskilda lärare, som den lärare i Malmö som jag alldeles nyss beskrev. Han säger att av 44 barn i hans klasser är det 9 som kan simma.

Fru talman! Om skolminister Anna Ekström tycker att det är lika viktigt som jag och vi moderater gör, varför kan inte Skolverket få i uppdrag att göra en ny kartläggning? Och varför kan inte Skolinspektionen titta på om det finns kulturella eller religiösa skäl till att barn i Sverige inte simmar och varför skolan lite väljer att inte se den problematiken?

Anf. 5 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Vi har ett skolverk i Sverige, Statens skolverk, som har ett brett uppdrag: att hålla koll på utvecklingen i svensk skola. Det är klart att regeringen skulle kunna lägga detaljerade uppdrag åt Skolverket att ämne för ämne och del för del i kursplanen utreda de saker som man för tillfället tyckte var viktiga. Det gjordes under alliansregeringen. Det ledde till en styrning som fick stenhård kritik från bland annat Statskontoret. Därefter har regeringen medvetet valt att använda sig av den förvaltningsstyrning som vi har för alla myndigheter i Sverige: att ge ett brett uppdrag och resurser för att utföra det uppdraget.

Fru talman! Man skulle kunna gå tillbaka till att som under alliansregeringens tid lägga massor med uppdrag på Skolverket. Jag är för min del övertygad om att det är klokare att se till att Skolverket har tid och resurser för att lägga upp sitt utvärderingsarbete på det sätt som Skolverket med sin breda och djupa kunskap om förhållandena i skolan finner lämpligt.

Fru talman! Skolinspektionen har också ett stort anslag, som har ökat rejält under senare år, och ett förtroende från regeringen att använda det anslaget på det sätt man tycker är lämpligt enligt en i förväg uppgjord plan.

Jag har stort förtroende för både Skolverkets och Skolinspektionens förmåga att använda sina utvärderings- och inspektionsresurser på ett klokt sätt och är övertygad om att det kommer att fungera också när det gäller simundervisning, på det sätt som vi redan har sett. Vi har sett ett antal utvärderingar och inspektioner när det gäller just det.

Jag vill också påminna Kristina Axén Olin om att simundervisning inte är fritt valt arbete i skolan. Det ingår i det centrala innehållet. Det ska undervisas om det. Den elev som inte har fått simundervisning och som inte klarar kunskapskraven, att simma de föreskrivna meterna, ska inte nå upp till betygssteget E.

Fru talman! Det här är alltså inte någonting som skolorna kan bortse från. Skolorna har inte lyxen att på grund av organisatoriska skäl bortse från kunskapskravet i simning. Det är något som ska utföras av skolorna.

Vi vet att pandemin verkligen har ställt till det. Regeringen har med starkt stöd från och gott samarbete mellan riksdagens partier, och Kristina Axén Olin personligen, haft möjlighet att, med stöd av förändrad lagstiftning som med snabb hastighet togs fram i kammaren under förra mandatperioden, utfärda en förordning. Den ger möjlighet att flytta olika kunskapsmoment mellan årskurserna. Jag utgår från att just simkunskap är ett sådant ämne där man kommer att vara tvungen att flytta mellan årskurser. Men poängen med den förordningen, fru talman, var att se till att de här momenten ska kunna klaras av också under en pandemi.

Jag vill återigen hänvisa till de viktiga insatser som regeringen har föreslagit och föreslår när det gäller att stötta lovskola och sommarlovsaktiviteter. Det är en väldigt viktig aktivitet för att se till att de elever som behöver extra stöd för att nå kraven för simkunnighet också kan få det.

Anf. 6 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Det är mycket glädjande att Socialdemokraterna har anslutit sig till Moderaternas upprepade förslag om lovskola och att utöka lovskolan i Sverige. Men det löser inte det problem som min interpellation handlar om.

Skolminister Anna Ekström talar om att Skolverket inte kan detaljstyra, att det är många uppgifter och att man inte kan göra på det sättet. Men simkunskap handlar inte bara om skolämnet och att granska skolämnet som vilket som helst. Icke simkunskap i Sverige handlar om liv eller död, fru talman. Det är otroligt viktigt att se till att simkunnigheten i Sverige är stor.

Det är viktigt också med tanke på en annan fråga som vi ofta diskuterar i kammaren: vår bristande integration. Vi har problem med att barn och familjer som kommer från andra länder inte blir tillräckligt integrerade och inte kommer in i det svenska samhället. Där är simningen också viktig, ur social synvinkel. Alla barn i Sverige ska kunna simma och vara med och bada på sommarlovet och ska inte tvingas hitta på skäl för att undvika det eftersom man inte vill erkänna att man inte kan simma.

Jag tycker nog att Skolverket skulle kunna få ett sådant uppdrag. Det är som sagt inte vilket ämne som helst. Och om Skolinspektionen hade fått ett sådant uppdrag hade det också varit intressant att se vad som egentligen ligger bakom att det kommer larmrapport efter larmrapport om att simkunnigheten i Sverige minskar.

Men förhoppningsvis, fru talman, lyssnar personal från både Skolverket och Skolinspektionen som kanske delar min oro och väljer själva att titta på detta. Jag tycker att det är sorgligt att vi inte vill ta reda på om det har blivit någon förändring sedan 2014, vad den i så fall beror på och vad vi kan göra åt det hela.

Anf. 7 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Kristina Axén Olin, för att du har väckt denna väldigt viktiga fråga!

Jag måste vidhålla att jag tycker att debatten är klargörande. Vi är helt överens om vikten av att kunna simma. Vi är helt överens om hur avgör-

ande det kan vara för att rädda sitt eget eller andras liv i väldigt svåra situationer men också för att ha ett gott liv i den svenska naturen och de svenska sjöarna. Det som skiljer oss åt är att mina medel för att nå högre simkunnighet är att stötta lärarna och skolorna, att se till att det finns medel, resurser och möjligheter att arrangera simundervisningen på ett effektivt och säkert sätt och att täcka upp för den simundervisning som kan ha gått förlorad genom olika former av lovaktiviteter. När regeringen anslår pengar till detta röstar Moderaterna bort dem. I stället vill Kristina Axén Olin lägga pengar på att inspektera och tala om vad som är fel.

Jag tycker att det här är en klargörande debatt som visar skillnaden mellan regeringens och Moderaternas politik. Tack också för detta, Kristina Axén Olin!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:897 om ideella föreningars läshjälpsstöd

Anf. 8 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jörgen Grubb har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder för att säkerställa att det finns rutiner vid Skolverket för att kontrollera att inga oegentligheter föreligger, att felaktigt utbetalda medel återbetalas och att det nästa år endast delas ut medel till föreningar som Skolverket med säkerhet vet kommer att använda bidragen till avsedd verksamhet.

Läxhjälp kan vara ett viktigt stöd för många elever. Huvudmän för grundskola, grundsärskola, sameskola eller specialskola kan ansöka om statsbidrag för att ge elever hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Även ideella föreningar som bidrar i det viktiga arbetet med att ge elever läxhjälp kan ta del av medel. Av förordningen för statsbidraget framgår tydligt att ideella föreningar som beviljas statsbidrag i sin verksamhet ska respektera demokratins idéer inklusive jämställdhet, förbud mot diskriminering och respekt för alla människors lika värde och rättigheter.

Det är Statens skolverk som beslutar och fördelar statsbidraget till sökande som uppfyller förutsättningarna för att få bidraget. Den som har tagit emot statsbidraget är skyldig att redovisa till Skolverket hur medlen har använts och lämna de uppgifter som Skolverket begär. När det gäller ideella föreningar ska dessutom en revisor granska den ekonomiska redovisningen och redogöra för sina iakttagelser i ett intyg som bifogas redovisningen. Skolverket kan kräva återbetalning av bidraget bland annat om oriktiga uppgifter lämnats så att bidraget lämnats felaktigt eller med för högt belopp eller bidraget inte har använts för det ändamål som det beviljades för.

Enligt Skolverkets instruktion ska myndigheten följa upp och utvärdera de statliga stöd och bidrag som myndigheten administrerar. Statsbidraget för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid är ett av de bidrag som myndigheten ska följa upp och utvärdera.

Regeringen följer myndighetens arbete och är beredd att vidta åtgärder om så behövs. De medel som är avsatta för bidraget ska gå till att öka möjligheterna för alla elever att utvecklas så långt som möjligt i sitt lärande och bidra till en ökad likvärdighet. Inte ett öre ska gå till radikaliserings och extremism.

Prot. 2021/22:5
17 september

Svar på
interpellationer

Anf. 9 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Att elever ibland får med sig hemarbete, läxor, tillhör skolarbetet och innebär oftast repetition av det som man har lärt sig under skoldagen, ett avslutande av det som man inte hann med eller förberedelser inför ett prov. Att dessa läxor genomförs på ett bra sätt är naturligtvis en förutsättning för ett lyckat skolresultat.

En del elever behöver extra läxhjälp, till exempel extern läxhjälp. Det kan bero på att föräldrarna inte har tillräckligt med tid eller känner att deras egna kunskaper inte räcker till. Då är det bra att eleverna ges extern läxhjälp. Det är dock viktigt att denna läxhjälp utförs av kompetenta personer som är väl bekanta med de kunskaper som eleverna förväntas lära sig i de olika ämnen som de behöver stöd i.

Det är mycket viktigt att detta säkerställs innan man delar ut våra gemensamma skattemedel till detta ändamål. Regeringen har via Skolverket valt att dela ut bidrag för läxhjälp till kommuner och skolor men även ideella föreningar. Här vill jag betona att det är våra gemensamma skattemedel som delas ut. Går våra skattemiljoner till avsett syfte? Utförs den externa läxhjälp av kompetenta personer?

Fru talman! Vad gäller kommuner och skolor är jag trygg med att skattemedlen används till avsedd verksamhet och att läxhjälp utförs av kompetenta personer. Men när det gäller listan på de 142 ideella föreningar som har blivit beviljade bidrag är jag tyvärr inte lika trygg.

Villkor som ska uppfyllas för att föreningar ska erhålla statsbidrag är bland annat att de saknar vinstsyfte, är demokratiskt uppbyggda, respekterar demokratins idéer inklusive bland annat jämställdhet, har avslutat två verksamhetsår, är helt eller delvis inriktade på att hjälpa elever med läxor och annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid, inte har svenska skatteskulder eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten och så vidare. Det är dessa riktlinjer som anges på Skolverkets hemsida.

Allt detta ska säkerställas genom att Skolverket erhåller två års verksamhetsberättelser samt ett protokoll som styrker styrelsens sammansättning. Detta ska vara beviset för det här.

Fru talman! Jag tror inte att det räcker för att säkerställa att läxhjälp kommer att realiseras av kompetenta personer eller att läxhjälp över huvud taget kommer att utföras. Att skriva ned eller helt eller delvis kopiera en verksamhetsberättelse är tyvärr något som många kan göra. Man kan finna en uppsjö av förslag via en enkel googling på nätet. Man kan också fabulera ihop ett styrelseprotokoll. Även om det är korrekt säger det ingenting om kompetensen att utföra läxhjälp finns eller att föreningen kommer att verkställa sitt åtagande.

Till denna tvivelaktiga läxhjälpverksamhet har regeringen givit Skolverket rätten att dela ut 60 miljoner av våra gemensamma skattemedel. Med anledning av detta har jag frågat utbildningsminister Anna Ekström om hon kommer att vidta några åtgärder för att säkerställa att det finns

rutiner inom Skolverket för att kontrollera att inga oegentligheter föreligger, att felaktigt utbetalda medel återbetalas och att det nästa år endast kommer att delas ut medel till föreningar som Skolverket med säkerhet vet kommer att använda bidragen till avsedd verksamhet.

Anf. 10 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Låt mig inledningsvis säga att jag är medveten om att jag låter lite rosslig i halsen, men jag är fullt frisk och har bevis för det. Ingen ska behöva vara orolig för att jag slarvar med några rekommendationer eller restriktioner. Det här är ett problem som jag då och då får med min hals.

Till Jörgen Grubb vill jag säga att jag verkligen blev rosenrasande när jag såg de medieuppgifter som förekom och som jag utgår från ligger till grund för den interpellation som han har ställt. Där påstods att föreningar kan ha fuskat med statsbidrag för läxhjälp. Om dessa uppgifter stämmer är det helt oacceptabelt, och då ska åtgärder förstås vidtas.

De statsbidrag som vi har avsatt till stöd för elever vid läxläsning och annat skolarbete utanför undervisningstid ska gå till just detta. Jag vet inte vad som i så fall upprör mig mest: om statens pengar och våra gemensamma resurser inte har gått till det som vi vill att de ska gå till – läxhjälp – eller om pengarna har gått till verksamheter som staten inte ska ge ett enda öre till. Alla former av bidragsbrott är oacceptabla, och det är mycket allvarligt om det är så att organisationer medvetet har fuskat till sig pengar.

Som jag ser det, fru talman, är regelverket tydligt. Ideella föreningar som beviljas statsbidrag för läxhjälp ska – inte bör – respektera demokratiens idéer, inklusive jämställdhet och respekt för alla människors lika värde. Den myndighet som har till uppgift att bevilja statsbidrag för läxhjälp, Statens skolverk, håller nu på att granska redovisningen för bidragsåret 2020.

Det är nämligen så, fru talman, att de här föreningarna ska lämna en ordentlig redovisning av hur pengarna har använts. Skulle det visa sig att oriktiga uppgifter lämnats, att bidrag beviljats felaktigt eller att bidraget inte använts för det ändamål det var avsett för, utgår jag från att myndigheten kommer att agera. Regeringen följer myndighetens arbete mycket noga och är beredd att agera om så behövs.

Fru talman! Jörgen Grubbs fråga handlar inte bara om hur pengarna har använts efter att de betalats ut. Den handlar också om huruvida det verkligen är rätt att betala ut pengarna i förväg till en förening som kanske sedermera använder pengarna på ett felaktigt sätt. Här, fru talman, hamnar vi i ett intressant dilemma. Om myndigheterna ska vara tvungna att vara bombsäkra på att varenda ideell förening som man betalar ut verksamhetsbidrag till kommer att använda pengarna riktigt i framtiden får vi ha en annan förvaltningsmodell än den som vi nu har och där föreningar ansöker om medel, talar om hur de ska använda pengarna och sedan på eget ansvar ser till att pengarna används rätt.

Fru talman! Jag vill betona att det inte är Skolverkets, regeringens eller ens riksdagens ansvar att pengarna används på rätt sätt. Det är de föreningar som har ansökt om pengar som har ett stort eget ansvar för att agera på ett korrekt sätt.

Anf. 11 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Jag kan svara ministern direkt: vi måste ha ett regelverk som säkerställer att det inte medges möjligheter till fusk, alltså ett säkrare regelverk. Det är där man måste börja.

Jag hoppas naturligtvis att ministerns avsikt är att våra gemensamma skattemedel ska delas ut till avsedd verksamhet och att den ska hålla god kvalitet och ge eleverna all hjälp som utlovats. Jag hoppas också att vi är överens om att all verksamhet omedelbart ska stoppas om fusk uppdagas och att utbetalda skattemedel då ska begäras tillbaka. Allt annat vore ett otillständigt nyttjande av våra gemensamma skattemedel.

Jag har en lista på 142 föreningar som fått bidrag för att utföra läxhjälp och som fått totalt 60 miljoner kronor att dela på. De allra flesta är invandrarföreningar. Vad signalerar detta? Är dessa speciellt duktiga på att utföra läxhjälp? Jag vet inte. En reflektion jag gör är att det kanske finns ett starkt behov av läxhjälp för just invandrargrupper. Men har just dessa föreningar tillräcklig kompetens att genomföra läxhjälp med god kvalitet? Det är väl det som det handlar om. Jag tänker då främst på tillgång till det svenska språket.

Jag kan inte styrka mina tvivel med vetenskap. Men det kan med stor sannolikhet inte Skolverket heller, eftersom det enda som krävs är två års verksamhetsberättelser samt ett protokoll från en styrelse. Detta kan man som sagt till stor del finna på internet eller kopiera från någon annan. Tyvärr är det så enkelt i dag.

Fru talman! Flera av dessa 142 föreningar har uppmärksammats i diverse medier och blivit starkt ifrågasatta angående sin verksamhet. I vissa fall har verksamheten helt saknats. Det har även visat sig att det finns föreningar som har en antisemitisk agenda och som hyllat terrorhandlingar. Till detta kan vi lägga att man har sett att olika föreningar har likartade verksamhetsberättelser och att många fraser är exakt likalydande. Det finns även föreningar som har anställda eller arvoderade för vilka varken arbetsgivaravgift eller skatter har erlagts.

Fru talman! Det här gör mig väldigt orolig. Man kan bara spekulera i vad alla dessa miljoner i bidrag används till. Flera av dessa föreningar erhåller, förutom regeringens statsbidrag, även bidrag från kommuner och regioner. Om man ska dela ut våra gemensamma skattemedel som bidrag måste man vara mycket ansvarstagande och göra allt som står i ens makt för att säkerställa att bidragen används på ett korrekt sätt. Man får absolut inte dela ut bidrag till föreningar som har eller kan antas ha en suspekt verksamhet – punkt.

Fru talman! Ministern nämner Skolverkets åtgärder med vackra ord. Men i nuläget fungerar de uppenbarligen inte, trots dessa vackra ord. Det är det som gör mig orolig. Det ser bra ut på papperet, men det viktiga är hur det är i verkligheten.

Även om Skolverket skulle vidta alla de åtgärder som ministern räknat upp kvarstår det faktum att det har delats ut miljontals kronor under mycket osäkra premisser. Hur man får tillbaka dem vet jag inte.

Om statsbidrag till läxhjälp ska fortsätta delas ut föreslår Sverigedemokraterna att föreningarna ska vara tvungna att bedriva läxhjälp i skolans lokaler under rektors ansvar. På så vis säkerställer vi att läxhjälp över huvud taget genomförs och att det sker på ett korrekt sätt och med god kvalitet.

Prot. 2021/22:5

17 september

Svar på
interpellationer

Hur kommer ministern att agera för att säkerställa att läxhjälp genomförs på ett korrekt sätt och med god kvalitet samt att föreningsars bedrägliga beteende beivras?

Anf. 12 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill återigen påminna om att det pågår ett arbete på Skolverket med att se över och noga granska de redovisningar som lämnas in.

Jag noterar att Jörgen Grubb i sitt anförande säger ”Jag kan inte styrka mina tvivel med vetenskap” och att han bara har spekulationer. Trots att det bara är spekulationer och trots att Jörgen Grubb inte kan styrka sina tvivel med vetenskap kommer han med väldigt långtgående anklagelser. Om det finns fog för de anklagelserna utgår jag från att Skolverket kommer att vara mycket tydliga med att de ska kräva tillbaka dessa pengar. Jag utgår också från att Skolverket kommer att återkomma till regeringen om det skulle vara så att de bidragsvillkor som gäller inte är till fyllest och om det behövs skärpningar av prövningen av den här typen av bidragsansökningar. I så fall utgår jag från att Skolverket kommer att göra det med vetenskap, fasta bevis och fasta iakttagelser och utan spekulationer.

Den fråga vi diskuterar är allvarlig. Svenska elever ska få det stöd de behöver i skolan för att lära sig det man måste ha med sig ut i livet för att kunna jobba, plugga vidare och vara en ansvarstagande medborgare som kan skilja mellan spekulationer och fakta. Den kunskapen ska man få med sig från skolan. Att elever har läxor och får hjälp med sina läxor är positivt. Jag tycker att läxor har en roll i svensk skola, till exempel genom att man befäster de kunskaper som man har fått med sig i undervisningen, genom att man repeterar saker som man behöver nöta in och genom att man tränar på andra viktiga delar i våra läroplaner, som att göra färdigt ett uppdrag i tid och lära sig jobba hårt med uppgifter när det behövs. Det uttrycks inte så i läroplanen, fru talman, men det är ungefär det som det betyder.

Vi har stöd till läxhjälp för att eleverna ska få det här. Jag vill betona att läxhjälp inte ska bedrivas i stället för undervisning. Det ska inte behövas en rektor som har överinseende över hur läxhjälp går till. Läxhjälp ska vara någonting som kompletterar undervisningen och aldrig något som sker i stället för undervisning.

Fru talman! Jag kommer att fortsätta mitt arbete med att säkerställa att de svenska barnen får det stöd de behöver för att kunna göra sina läxor på ett likvärdigt och tryggt sätt. Om det skulle uppdagas att de rapporter som har förekommit i medier stämmer kommer jag inte att tveka att vidta åtgärder.

Anf. 13 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Jag kan svara Anna Ekström direkt. Det är varken jag eller medborgarna som ska ha vetenskap om exakt hur dessa föreningar fungerar. Det är faktiskt regeringen och Skolverket som ska ha full vetenskap och kunskap om att dessa föreningar sköter detta på ett riktigt och korrekt sätt. Jag har för min del ägnat två timmar åt att googla lite på en del av dessa föreningar. Då såg det väldigt märkligt ut. Men jag tror att Skolverket har mycket större resurser till undersökningar än just jag.

Mediekanalen Riks gjorde nyligen ett häpnadsväckande reportage om föreningen Rajo, en av de 142 bidragstagarna för läxhjälp. Föreningen har

fått drygt 1 miljon i statsbidrag. De avslöjades med att ha en fiktiv ordförande som inte existerade mer än som ett namn. De får bidrag för lokalhyran, fastän verksamheten sägs bedrivas i ABF:s lokaler, vilka redan är skattefinansierade. ABF avslutade sedermera samarbetet med denna så kallade förening. Rajo påstår sig samarbeta med lokala skolor i sitt läxhjälsarbete, vilket inte heller visade sig stämma. De övriga verksamheter som föreningen annonserar om på sin hemsida existerar inte heller i verkligheten. Och ja – först efter Riks avslöjande väljer Skolverket att gå in och göra en undersökning av föreningen.

Fru talman! Det finns fler exempel på att bidrag för läxhjälp ges till föreningar där man genom ett par sökningar på internet kan hitta saker som gör i alla fall mig orolig.

I tidningen Expressen går det att läsa om föreningen Grupp 194. Enligt den kände terrorforskaren Magnus Ranstorp på Försvarshögskolan är detta en propalestinsk grupp som hyllar barnmartyrer, demonstrerar för att dömda terrorister ska bli fria och lovordar attacker på israeliska skolbarn. Trots detta får föreningen statsbidrag för att bedriva läxhjälp plus andra bidrag från stat och kommun.

Anf. 14 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! På en punkt vill jag ge mitt oreserverade stöd till Jörgen Grubb: Skolverket har större resurser än Jörgen Grubb om hans resurser bara räcker till att googla några timmar.

Jag vill påminna Jörgen Grubb och alla som lyssnar på debatten om en väldigt viktig utgångspunkt: I Sverige ligger ansvaret för agerandet hos den person eller den organisation som agerar. De organisationer som, om misstankarna stämmer, har använt statliga pengar felaktigt ska få konsekvenser av det. Pengar ska inte gå till radikaliseringsarbete. Pengar ska inte gå till extremism. Pengar som är avsedda för läxhjälp ska gå till läxhjälp.

Ansvaret, om det nu är så att pengarna har använts på ett felaktigt sätt, vill jag placera hos anordnarna. I god svensk tradition tar vi ansvar för våra handlingar. Att bortse från det ansvar som organisationerna har och enbart fokusera de myndigheter som har delat ut pengar är att göra det väl enkelt för sig.

De organisationer som har gjort fel ska naturligtvis få konsekvenser av det. Jag utgår från att Skolverket talar om för regeringen om regelverket behöver ändras, och jag ser med stort intresse fram emot den genomgång som Skolverket nu håller på med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:875 om kostnader för ERTMS

Anf. 15 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jörgen Berglund har ställt flera frågor till mig om kostnader för införandet av ERTMS.

ERTMS är ett EU-gemensamt signalsystem för järnvägen. Det syftar till att möjliggöra effektiv gränsöverskridande tågtrafik. Sverige och övriga medlemsstater är enligt EU-lagstiftningen skyldiga att införa ERTMS

på stomnätet senast 2030. Kraven genomfördes i svensk lagstiftning redan 2004. Det har också i omgångar varit möjligt att söka EU-stöd för investering i ombordsutrustning för ERTMS. Flera svenska järnvägsoperatörer, däribland regioner, har sökt och fått EU-stöd.

Trafikverket har helhetsansvaret för planeringen och införandet av ERTMS i infrastrukturen för det svenska järnvägssystemet. Planeringen av införandet ska göras i nära samarbete med företrädare för utrustningsindustri, järnvägsföretag och andra trafikorganisatörer. Jag förutsätter att Trafikverket lever upp till detta.

Jag ser allvarligt på att kostnaderna har ökat såväl för staten som för regional tågtrafik, och jag vill att Trafikverket återkommer med förslag på åtgärder och en analys av olika handlingsalternativ. Uppdraget ska slutredovisas den 30 november 2021.

Anf. 16 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Jag vill först tacka infrastrukturministern för svaret. Det debatteras ju väldigt många olika ämnen här i riksdagen, men just trafik- och säkerhetssystem för järnväg hör nog inte till vanligheterna, tror jag.

Det nuvarande trafiksystemet heter ATC. För er som lyssnar och är intresserade kan jag berätta att varje gång man tittar ut från tågfönstret kan man se små gula skyltar med tre svarta bokstäver, ATC. Det är alltså det nuvarande trafikledningssystemet. Det infördes på 1980-talet, och det är ju ett tag sedan. Nu är det dags för ett nytt system, för tack och lov utvecklas också tekniken.

Precis som statsrådet sa finns det en europeisk överenskommelse om att vi ska ha detta gemensamma system. Tanken är helt enkelt att det ska bli lättare att köra tåg över nationsgränser. I dag kan man till och med behöva lasta om gods eller passagerare när man ska flytta över tåg mellan två länder. Detta är alltså en bra sak, måste jag säga. Jag stöder idén och tanken till hundra procent.

Fru talman! Det finns dock ett stort men i detta, och då handlar det alltså inte om själva idén om det gemensamma systemet. Jag är inte på något sätt expert på tekniken och vad det finns för för- och nackdelar med systemet. Men det handlar helt enkelt om hur man har infört ERTMS, det vill säga när, var och hur och vem som ska betala.

Att det blir skakigt när man inför en helt ny teknik är fullt förståeligt. Man får till och med räkna med att det blir kostnadsfördyringar. Det brukar alltid vara så, och de brukar också försvinna efter ett tag. Men inkörsperioden för ERTMS har pågått i snart tio år, och kostnadsfördyringarna fortsätter. Merkostnaderna är i dag uppe i snart 250 miljoner kronor.

Merkostnaderna har inte inneburit något mervärde. I så fall skulle vi ha haft en annan diskussion. Det har inte blivit någon högre kvalitet till följd av kostnaderna. Vad de har medfört kan jag återkomma till.

Men 250 miljoner kronor har alltså skattebetalarna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland fått betala för detta system. Då vill jag bara upplysa infrastrukturministern om att de fyra nordligaste regionerna har betydligt fler viktiga utmaningar att hantera, till exempel vård och omsorg där avstånden är stora.

Fru talman! ERTMS finns alltså i dag i princip endast i norra Sverige, på Botniabanan och Ådalsbanan. Nyligen har det också införts på något

som heter Haparandabanan. Så finns det en liten stump i Dalarna, men det är i huvudsak i norr som detta har satts i drift.

Det är inte bara så att de fyra nordligaste regionerna har fått vara försökskaniner, utan de har ju också fått stå för notan för det. Staten har bestämt att det är så det ska göras. Vi i norr ska experimentera, och vi ska dessutom betala för det. Det tycker jag inte är rimligt. Jag tycker inte att det är acceptabelt. Jag tycker till och med att det är oetiskt av staten att skyffla över kostnaderna.

Därför skulle jag vilja upprepa några av mina frågor till statsrådet som jag inte riktigt tycker att jag har fått svar på: Vilka konsekvenser ser ministern av att fyra regioner har blivit försöksregioner för ERTMS, som enligt beräkningarna har kostat nästan 250 miljoner extra för skattebetalarna, och tänker han ta några initiativ med anledning av det? Och avser ministern att agera för att de fyra regionerna Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten ska få ekonomisk kompensation för de merkostnader som detta har medfört?

Anf. 17 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jörgen Berglund, för engagemanget! Jag tycker att det är viktigt.

Det stämmer att det var ett tag sedan ERTMS debatterades, men faktum är att i och med att besluten om implementeringen kom 2004, och egentligen långt innan dess, har faktiskt frågan varit uppe i riksdagen för behandling åtskilliga gånger, ibland med krav på att helt avbryta projektet. Det har avslagits av olika majoriteter, ska man vara ärlig och säga. Ibland, vilket kanske varit fallet under de senaste tio åren, har det varit krav på kompensation för införandet, framför allt till operatörerna. Tågbolagen får ju betala för ombordutrustning, men å andra sidan har de också kunnat söka stöd för detta.

När det gäller tågverksamheten i norr är det inte staten som har ålagt någon att använda vare sig Botniabanan eller Ådalsbanan som försöksverksamhet. Det har ju faktiskt varit ett engagemang regionalt. Regionerna har sagt att de vill vara med: Vi vill pröva den nya tekniken, vi vill vara först med detta!

Då har man kommit fram till att det är lämpligt att pröva den. Resultatet har bland annat blivit att Botniabanan 2019 hade fem gånger högre punktlighet än med ATC. Det har faktiskt varit till nytta för resenärerna, men det har också varit implementeringsproblem.

Jag fick en lista där man hade räknat fram att till just Norrtåg har staten skjutit till 268 miljoner kronor i olika former av tillskott. Det är alltså inte som Jörgen Berglund påstår att regionerna själva har fått stå för notan för detta. Staten har gjort ganska stora insatser med stöd.

Icke desto mindre är det ett bekymmer med kostnadsfördyringar och tekniska problem såväl i Sverige som i hela Europa. Det är därför frågan ofta har varit föremål för diskussioner.

De senaste prognoserna gör nu att jag har valt att gå in med ett tydligt direktiv till Trafikverket om att göra en genomlysning av kostnaderna men också att titta på andra alternativ. Det är en utmaning i ett läge där ATC är ett gammalt system.

Jag tror att alla vet och inser att det bästa är att få ett välfungerande ERTMS-system i hela Europa med alla de fördelar det innebär för oss som

Prot. 2021/22:5
17 september

Svar på
interpellationer

vill ha sömlös tågtrafik över Europa men samtidigt inte till vilket pris som helst.

Vi måste ha en ordning där man sätter stenhård prispress både när det gäller kostnader för driften av ERTMS och när det gäller investeringskostnaderna och att funktionaliteten ökar. Annars finns det inte skäl att fortsätta implementeringen i den takt som nu sker.

Med den tidsgräns som finns till 2030 tror jag att allihop inser att det är en utmaning inte bara för Sverige utan naturligtvis för hela EU. Alla EU:s länder har denna utmaning.

Det är bakgrunden till utredningen och det uppdrag jag har gett till Trafikverket. Men jag är också tydlig med att det inte är så att norra Sverige själv har fått stå för notan. Tvärtom har man både fått uppleva fördelarna av ny teknik och fått en statlig medfinansiering av ny teknik.

Är man med och prövar ny teknik är det både för- och nackdelar. Det kan diskuteras. Men jag tror också att det kanske hade varit till nackdel om man inte hade gjort upprustningar i Ådalsbanan eller i Botniabanan, för det har varit viktigt.

Avslutningsvis har, för den här regeringen och för de infrastruktursatsningar som jag ansvarar, satsningar i norra Sverige varit otroligt prioriterat. Vi gör nu mer järnvägssatsningar än någonsin, inte minst i norra Sverige.

Det är den del av Sverige där Jörgen Berglunds parti har en lite sorgligare historia. Man har avbrutit viktiga infrastrukturinvesteringar inte minst i Norrbotten under sin regeringsperiod.

Det är fortfarande så att Moderaterna föreslår 30 miljarder kronor mindre till satsningar, bland annat på ERTMS eller på järnvägssatsningar i norra Sverige. Det blir lite tufft för Moderaterna att få ihop sin budget i detta fall.

Anf. 18 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Tack för svaret, infrastrukturministern!

Jag får börja med att konstatera att jag håller med om att när ERTMS fungerar så fungerar det väldigt bra. Det är inte det som är problemet, utan det är när det inte fungerar.

Det är inte jag som har kommit fram till detta, utan det är de fyra nordligaste regionerna med deras gemensamma bolag Norrtåg som har gjort beräkningarna på merkostnader.

Det är sant, precis som statsrådet säger, att man har fått kompensation, men detta är utöver det som man har fått kompensation för. Det har varit mycket tal om att man ska kompensera för den så kallade tekniska utrustningen ombord i tågen.

När det gäller de 250 miljonerna är den stora delen kostnader för inställda tåg som har fått ersättas med ersättningsbussar, och tåg som varit inne på service och reparation väldigt många gånger där de har blivit stående så att man inte har kunnat använda dem och så vidare.

Det som inte är inräknat är de indirekta kostnaderna för alla resenärer som drabbas varje gång ett tåg kommer för sent eller blir inställt. Vi vill att fler ska åka kollektivt. Men om de ska göra det måste tillförlitligheten vara väldigt god. Annars kommer människor att välja andra transportsätt. Det är lite det som har hänt.

Fru talman! De resenärer som har drabbats under de här tio åren skulle man kunna räkna i tusental, kanske tiotusental. Det är många människor. Men det är bara en västanfläkt om vi skulle omsätta det. Vad kommer att hända när det här systemet implementeras i resten av Sverige?

Fru talman! Ta bara den plats som vi är på i dag, Stockholm, och den trafik som finns här. Där skulle vi tala om väldigt många fler resenärer och mycket större kostnader som skattebetalarna i Stockholm eller övriga Sverige skulle behöva stå för.

För mig är det en fråga om rättvisa. Om man inför någonting är det precis som statsrådet säger. Då får man vara med och finansiera. Men det kan inte vara rimligt att man ska ta så stora kostnader på regioner. Det är förvisso någonting som man har sagt ja till. Men det var knappast en förutsättning att det skulle bli så mycket strul, för det har det faktiskt blivit.

Fru talman! ERTMS är fortfarande under utveckling. Statsrådet har sagt att man har tänkt att det ska implementeras till 2030. Det är väl ingen som tror på det över huvud taget, utan det kommer man att behöva skjuta upp. Eller det kanske blir som jag tolkar att statsrådet är inne på. Man kanske får göra någonting helt annat och avbryta det. Det vet inte jag.

Norrtågs tekniska chef är förmodligen den person i Sverige som har bäst kunskap om hur man har implementerat systemet i Sverige. Han säger: Vi kan säga att vi är i en designfas, fast vi använder systemet samtidigt.

Fru talman! Det tror jag är ganska nära sanningen. Då inser var och en att om man designar samtidigt som man använder något och går live blir det lite tokigt.

Jag tycker att det är orimligt, oacceptabelt och faktiskt oetiskt att låta ett sådant omoget system testas i stor skala i norra Sverige och dessutom låta regionerna ta merkostnaderna för det.

Jag vill återkomma till infrastrukturministern. Hur funderar statsrådet kring den framtida implementeringen av ERTMS i övriga Sverige? Ska det också följa nuvarande finansieringsmodell, det vill säga att det kommer att bli ganska stora merkostnader för de olika regionerna? Eller ska vi göra någonting annat?

Anf. 19 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tänker att man ändå ska påminna om att punktligheten numera i järnvägssystemet är väsentligt högre än vad den var under tiden som det underinvesterades väsentligt. Det är vad som är skillnaden.

När beslutet om ERTMS och implementeringen fattades, vilket till stor del var under en moderatledd regering, var det samtidigt som man lät bli att göra insatser i form av järnvägsunderhåll eller för den delen nyinvesteringar i järnväg. Nu gör vi det. Det gör att punktligheten generellt sett ökar. Om vi räknar på den samhällsbesparingen kan vi se effekterna.

Men det är alldeles rätt. Skulle vi implementera med stora störningar i systemet i hela Sverige eller i hela Europa skulle konsekvenserna bli stora. Det är det som gör att jag som statsråd och regeringen reagerar och säger att vi inte kan ha en sådan ordning.

Det är därför som vi ger uppdraget till Trafikverket att utreda alla olika konsekvenser av detta och titta på handlingsalternativ. Det är också därför som vi på europeisk nivå har haft en sådan diskussion under väldigt lång tid. Det är klart att det blir ett bekymmer om ny teknik inte är tillförlitlig.

När det sedan gäller kostnadsfördelningen tror jag att jag nämnde siffran. Vi fick ihop det till 268 miljoner till regioner som staten skjutit till. Skulle det vara så att regionerna i norr inte vill vara delaktiga i implementeringen av ny teknik och säger nej måste naturligtvis Trafikverket respektera detta.

Jag har förstått det som att det har varit ett bra samarbete. Användarna har sett väldigt många fördelar med implementeringen av ny teknik. Sedan kommer det alltid att vara så att man funderar på kostnadsfördelningen.

För mig har det då varit viktigt att signalera att vi vill ha tydlig redovisning både av kostnadskontrollen och fördelningen av resurserna. Vi har också från regeringens sida skjutit till resurser inte minst till Norrtåg vid ett antal tillfällen för den utmärkta verksamhet som de bedriver.

Jag har också signalerat tydligt, och kan göra det eftersom jag har den största infrastrukturbudgeten någonsin, att vi ska göra fortsatta viktiga investeringar för att utveckla järnvägen i norra Sverige.

Här får Jörgen Berglund bekymmer. I Moderaternas förslag till infrastrukturproposition felar det 30 miljarder kronor i just utvecklingar och satsningar på järnvägen. Var ska de pengarna tas?

Jag har ibland i politiska debatter frågat om det är sträckan mellan Göteborg och Borås. En del moderata företrädare säger att det är höghastighetssystemet och nya standarder som de är emot. Nej, det är inte Göteborg–Borås, säger man.

Är det då Lund–Hässleholm? Det är också en del i stambanesystemet. Nej, säger moderata företrädare regionalt. Okej. Är det Ostlänken? Absolut inte. Är det då Norrbottenbanan, Botniabanan eller satsningar på Ådalsbanan? Var ska ni ta de 30 miljarder kronor som vi vill lägga mer än er på att utveckla det svenska järnvägssystemet?

Vi har gett tydliga uppdrag om utveckling av Norrbottenbanan och titlar nu på fortsatt satsning på och utveckling av Botniabanan, Ostkustbanan och för den delen också Malmbanan.

Det är viktiga satsningar för att det sker stora investeringar och är befolkningsökning i norra Sverige. Det är en viktig del för hela Sverige att ha fortsatt stora investeringar. Där är Moderaterna svaret skyldiga.

När det avslutningsvis gäller ERTMS ser jag fram emot att få Trafikverkets redovisning av kostnaderna. Det är viktigt att en sådan implementering sker på ett sätt som gör att man känner tillförsikt och trygghet i att kostnader under implementeringsperioden leder till förbättringar.

När man följer ERTMS under de senare åren ser man att det ibland inte minst för Norrtåg har inneburit en kraftigt förbättrad punktlighet. Det är fem gånger högre punktlighet än med ATC. Men det har också i några fall lett till ordentliga försämringar när man har haft tekniska bekymmer.

Låt nu Trafikverket reda ut och redovisa detta ordentligt, så är jag beredd att ta en fortsatt diskussion om implementeringen av ERTMS. Det är viktigt med den regionala uppslutning som finns. Det är viktigt för järnvägen och framtidsstron, men det är också viktigt för att resenärerna ska känna att det finns en ordentlig punktlighet.

Anf. 20 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Jag kan känna mig trygg när jag står här, för jag uppfattar att jag har samtliga partier regionalt i norr bakom mig när jag tar upp den här frågan.

Jag lyfter ett problem som jag vill att statsrådet ska ta med sig i sin dialog med Trafikverket, och det är syftet till att jag står här i dag. Jag tycker inte att detta är en partipolitisk fråga, utan jag tycker att det har med anständighet att göra.

Jag skulle vilja skicka med statsrådet, när han diskuterar med Trafikverket kring kostnadsbilden, att det har diskuterats – och till och med utlovats – kompensation. Men den har uteblivit på grund av juridiska problem, som man uttrycker det.

Jag tycker också att statsrådet kan fråga Trafikverket om de kan ta fram siffror på hur många ton gods som gick över från järnväg till väg när man införde ERTMS på Botniabanan. Där är Metsä Board i Husum ett exempel, för man slutade nämligen att köra sitt gods. Det är inte bra.

Det är tråkigt att statsrådet i en sådan här debatt, där vi pratar ERTMS, gärna vill angripa Moderaterna och vad den förra alliansregeringen gjorde. Jag har sagt det förr till statsrådet. Jag vet precis var vi står, och jag tycker inte att vi behöver förklara några 30 miljarder. Jag tycker att statsrådet ska förklara sina 300 miljarder, som höghastighetstågen kommer att kosta. Hur ska han och regeringen finansiera det?

Men jag vill som sagt inte ge mig in i den diskussionen, utan jag tar upp ett ämne som jag tycker är väl värt och viktigt att diskutera. Jag hoppas att statsrådet tar med sig de här synpunkterna i sitt fortsatta arbete, och inte minst i sin fortsatta dialog med Trafikverket. Jag hoppas också att statsrådet har en god kontakt med bland annat Norrtåg, som också kan beskriva hur det har varit de här åren.

Jag tycker att svaret lite grann uttrycker: Ja, det har varit problem, men det har också varit mycket bra. Ja, absolut – men jag skulle nog vilja hävda att det har varit mer problem än vad Trafikverket kanske vill säga att det har varit utifrån Norrtågs perspektiv.

Anf. 21 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman och Jörgen Berglund! Jag kan förstå att det blir lite jobbigt att prata om de 30 miljarderna. Vi finansierar ju satsningarna på stambanorna. Det ligger inom ramen för nationell plan, och vi har redovisat det för riksdagen. Det innebär att vi täcker investeringskostnaderna för Göteborg, Borås, Lund, Hässleholm och, för den delen, för Ostlänken.

Det är där Moderaterna har bekymmer när man vill lägga 30 miljarder mindre. Där har ni ett bekymmer med att tala om var pengarna ska tas. Om det inte är på de delarna av stambanorna – för det har ju dementerats från moderat håll – är det kanske på järnväg i norra Sverige. Då kanske det är Norrbotten en gång till. Det är därför jag kräver besked. Jag tycker att det är allvarligt när Moderaterna systematiskt har missgynnat järnvägs-satsningar i norra Sverige.

När det gäller hur TRV ska agera gentemot Norrtåg finns det regler som gör att jag som statsråd inte kan gå in. Om jag skulle göra det skulle jag säkert bli KU-anmäld eller någonting annat, och det är därför jag är väldigt försiktig med att göra det. Det jag väljer att göra är att ge ett tydligt uppdrag till Trafikverket där de ska redovisa implementeringsarbetet med ERTMS och kostnaderna för att titta på olika alternativ och återkomma till regeringen.

Jag är väl förtrogen med Norrtågs utmaningar. Det gäller både fördelarna – för när alla pratar illa om ERTMS är det ändå viktigt att komma

ihåå att det ger många fördelar – och naturligtvis de implementeringsproblem som finns.

Min stora oro, om jag ska vara ärlig, handlar om implementering men framför allt om kostnadsökningarna. Vi kan inte ha en ordning där kostnadsökningarna för implementering av ny teknik drar iväg. Det blir inte acceptabelt. Det är också ett av skälen till att jag har gett det väldigt tydliga uppdraget till Trafikverket. Jag ser fram emot redovisningen av analysen av underlag och säkert fortsatta bra diskussioner om ERTMS framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 september

2021/22:5 Strandskyddsutredningen

av *Kjell Jansson* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2021/22:6 Väg 77

av *Kjell Jansson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 9 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 15 september

2020/21:3617 De statliga naturreservatens skötselplaner

av *Mikael Larsson* (C)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 10.04.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om faktrapromemoria	3
§ 5 Svar på interpellation 2020/21:885 om simundervisningen i skolan	3
Anf. 1 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	3
Anf. 2 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	4
Anf. 3 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	4
Anf. 4 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	5
Anf. 5 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	6
Anf. 6 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	7
Anf. 7 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	7
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:897 om ideella föreningars läxhjälpstöd.....	8
Anf. 8 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	8
Anf. 9 JÖRGEN GRUBB (SD)	9
Anf. 10 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	10
Anf. 11 JÖRGEN GRUBB (SD)	11
Anf. 12 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	12
Anf. 13 JÖRGEN GRUBB (SD)	12
Anf. 14 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	13
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:875 om kostnader för ERTMS	13
Anf. 15 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	13
Anf. 16 JÖRGEN BERGLUND (M).....	14
Anf. 17 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	15
Anf. 18 JÖRGEN BERGLUND (M).....	16
Anf. 19 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	17
Anf. 20 JÖRGEN BERGLUND (M).....	18
Anf. 21 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	19
§ 8 Anmälan om interpellationer.....	20
§ 9 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	20
§ 10 Kammaren åtskildes kl. 10.04.....	20